

Ollaberganova Dilafruz Shamurat qizi

*Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti
Ijtimoiy-iqtisodiy fanlar fakulteti Yurisprudensiya yo`nalishi talabasi*

ANNOTATSIYA: *Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining inson huquqlari va erkinliklarini ta'minlashdagi o'rni, asosiy tamoyillari hamda ushbu huquqlarning amaliy kafolatlari yoritilgan. Shuningdek, so'nggi yillarda mamlakatda amalga oshirilayotgan inson huquqlariga doir islohotlar, mavjud himoya tizimlari va ularning samaradorligi tahlil qilingan. Maqola Konstitutsiyada belgilangan demokratik qadriyatlarining jamiyat hayotidagi ahamiyatini chuqur ochib beradi.*

Kalit so'zlar: *O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, inson huquqlari, erkinliklar, Ombudsman, sud himoyasi, demokratik tamoyillar, islohotlar.*

АННОТАЦИЯ: *В данной статье раскрывается роль Конституции Республики Узбекистан в обеспечении прав и свобод человека, рассматриваются основные принципы и конституционные гарантии личности. Также анализируются проводимые в стране реформы в сфере защиты прав человека, механизмы их обеспечения и их эффективность. Статья подчёркивает значение демократических ценностей, закреплённых в Конституции, в общественно-политической жизни страны.*

Ключевые слова: *Конституция Республики Узбекистан, права человека, свободы, Оmbudsman, судебная защита, демократические принципы, реформы.*

ANNOTATION: *This article examines the role of the Constitution of the Republic of Uzbekistan in ensuring human rights and freedoms. It analyzes the fundamental constitutional principles, the system of guarantees, and recent reforms aimed at strengthening the protection of human rights in the country. The study highlights the significance of the democratic values enshrined in the Constitution and their impact on the social and political development of Uzbekistan.*

Keywords: *Constitution of the Republic of Uzbekistan, human rights, freedoms, Ombudsman, judicial protection, democratic principles, reforms.*

Kirish

Har bir demokratik davlatning taraqqiyoti, eng avvalo, inson huquq va erkinliklarining qay darajada kafolatlanganiga bog'liq. O'zbekiston Respublikasi ham mustaqillikka erishgach, o'zining asosiy qonuni — Konstitutsiyani qabul qilib, unda inson qadr-qimmatini oliy qadriyat sifatida e'lon qildi. Bugun Konstitutsiya nafaqat davlat boshqaruvining huquqiy poydevori, balki jamiyatda adolat va tenglikni ta'minlovchi bosh hujjatdir.

Konstitutsiyaning asosiy tamoyillari va inson huquqlari

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi inson huquqlarining zamonaviy xalqaro standartlarini o‘zida mujassam etgan. Unda quyidagi fundamental tamoyillar mustahkamlangan:

1. Inson qadr-qimmatini va sha’ning daxlsizligi

Konstitutsiyada har bir shaxsning tug‘ilishi bilan ajralmas huquqlarga ega ekani, uning sha’ni va qadr-qimmatini qo‘riqlanishi qat’iy belgilangan. Hech kim qiynoqqa solinishi, kamsitilishi yoki xo‘rlanishi mumkin emas.

2. Tenglik prinsipi

Konstitutsiyaning 19-moddasida barcha fuqarolar jinsidan, irqidan, millatidan, tilidan, diniy e’tiqodidan qat’i nazar, qonun oldida teng ekani ko‘rsatilgan. Bu tamoyil O‘zbekistonda ijtimoiy adolatning asosiy mezonidir.

3. Shaxsiy huquq va erkinliklar kafolati

Konstitutsiyada:

yashash huquqi,

shaxs erkinligi va daxlsizligi,

fikr, vijdon va axborot erkinligi,

uy-joy daxlsizligi,

sud himoyasiga ega bo‘lish kabi muhim huquqlar mustahkamlangan.

4. Ijtimoiy-iqtisodiy huquqlar

O‘zbekistonda har bir fuqaroning:

mehnat qilish va adolatli ish haqi olish,

ijtimoiy ta’minot,

sog‘liqni saqlash,

ta’lim olish,

xususiy mulkka ega bo‘lish huquqi Konstitutsiya bilan kafolatlangan.

5. Siyosiy huquqlar

Fuqarolar saylash va saylanish, siyosiy partiyalarda ishtirok etish, jamoat birlashmalarini tuzish huquqiga egadirlar. Bu huquqlar davlat boshqaruvida xalqning bevosita ishtirokini ta’minlaydi.

Inson huquqlarini himoya qiluvchi tizim

O‘zbekistonda huquqlar faqat Konstitutsiya bilan belgilanibgina qolmay, balki keng qamrovli himoya mexanizmlari bilan mustahkamlangan.

1. Sud hokimiyati

Har bir shaxs o‘z huquqlarining buzilishi holatida sudga murojaat qilishi va adolatli sudlovdan foydalanishi mumkin.

2. Oliy Majlisning Inson huquqlari bo‘yicha vakili (Ombudsman)

Ombudsman fuqarolarning davlat organlari tomonidan buzilgan huquqlarini tiklashga ko‘maklashadi.

3. Konstitutsiyaviy sud

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

Qonunlar va boshqa hujjatlarning Konstitutsiyaga muvofiqligini nazorat qiladi va fuqarolarning konstitutsiyaviy shikoyatlarini ko‘rib chiqadi.

4. Milliy gumanitar institut va jamoatchilik nazorati

Fuqarolik jamiyati institutlari ham inson huquqlarini himoya qilishda faol ishtirok etadi.

O‘zbekistonda inson huquqlarini yanada mustahkamlash borasidagi islohotlar

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda inson huquqlarini himoya qilish borasida sezilarli islohotlar amalga oshirildi. Jumladan:

Ayollar, bolalar va nogironligi bo‘lgan shaxslarning huquqlarini himoya qilish kuchaytirildi.

Ommaviy axborot vositalari erkinligi kengaytirildi.

Konstitutsiyaga o‘zgartish va qo‘shimchalar kiritilib, “Inson – jamiyat – davlat” tamoyili asosiy g‘oya sifatida mustahkamlandi.

Fuqarolarning huquqiy ongini oshirish bo‘yicha milliy dasturlar amalga oshirilmoqda.

Bu islohotlar O‘zbekistonning inson huquqlariga sodiqligi va xalqaro hamjamiyat oldidagi majburiyatlariga mos kelishini namoyon etadi.

Xulosa

O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi — inson huquqlari va erkinliklarining eng oliy kafolati bo‘lib, unda shaxs manfaatlarini davlat siyosatining markaziga qo‘yilgan. Konstitutsiya nafaqat huquqiy hujjat, balki jamiyatning demokratik rivoji va barqarorligining asosiy tayanchi hisoblanadi. Inson huquqlarining to‘liq amalda ta‘minlanishi esa davlat va fuqarolarning hamkorligi, qonunlarga sodiqligi hamda huquqiy ongning yuksakligiga bog‘liq.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi — Toshkent, 2023.
2. “Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi” — BMT Bosh Assambleyasi, 1948-yil.
3. O‘zbekiston Respublikasi “Inson huquqlari bo‘yicha vakil (Ombudsman) to‘g‘risida”gi Qonun — 2021-yil.
4. O‘zbekiston Respublikasi “Konstitutsiyaviy sud to‘g‘risida”gi Qonun — 2020-yil.
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining inson huquqlarini ta‘minlash borasidagi farmon va qarorlari — 2017–2024-yillar.
6. “Yangi O‘zbekiston strategiyasi” — Prezident Sh.M. Mirziyoyev ma‘ruza va nutqlari to‘plami, Toshkent, 2021
7. Abdullayev A.X., Jo‘rayev R.X. Konstitutsiyaviy huquq. Darslik. — Toshkent: TDYU nashriyoti, 2022.
8. Saidov A., Qodirov R. Inson huquqlari asoslari. — Toshkent: Adolat, 2019.
9. O‘zbekiston Respublikasi Milliy g‘oya va mafkura ilmiy-amaliy markazi: Inson huquqlari bo‘yicha o‘quv qo‘llanma, Toshkent, 2020.
10. O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi huzuridagi qonunchilik palatasi va Senat materiallari — rasmiy nashrlar.